

NYIREGYHÁZA.

Társadalmi hetilap. — Megjelenik minden csütörtökön.

Előfizetési ára:

Egész évre 5 frt — kr.
Fél évre 2 frt 50 kr.
Negyed évre 1 frt 25 kr.

Felolós szerkesztő:

Dr. Prok Gyula. Sztompák Jenő.

Társ-szerkesztő:

Kiadó-tulajdonosok: a szerkesztők.

Hirdetéseket és előfizetéseket elfogad a kiadó-hivatal: **Nyireg házán, iskola-utca 13-ik szám.**
Egyes szám ára 10 krajczár.

A szocialisták végtárgyalása.

Tegnap és tegnap előtt tárgyalattott az első szocialista per a nyiregyházi kir. törvényszék végtárgyalási termében.

Ez a tárgyalás nagyon tanulságos és eredményekben gazdag volt

Azt vártuk, hogy azok, akik az egész társadalom szilárd alapokon nyugvó szervezetét gyökeresen megváltoztatni célzó tanok hívóivé lettek. — akik e tanok győzelmére fel esküdtek nemcsak, de a közeli megvalósítás reményében erőszakos és törvényellenes magatartásra is készen állottak, — hogy azok a meggyőződés hevével és elszántságával fogják a büntető hatalom előtt eljárásukat megvédelmezni. Azt vártuk, hogy a megvalósítani kívánt rendbontó tanok igazságába és ödvösségébe vetett hitük egy-egy merész szószólóvá teszi őket, s hogy az a végtárgyalás küzdő tér lesz a meglévő társadalmi rend s a szocialisták ábránd világában megfogant új rend között.

Ennek a várakozásunknak bejeljesedése lett volna próbaköve a szocializmus erősségének, tartósságának és hatásképességének.

Valójában pedig a végtárgyalás szálnalmat keltő együgyű mentegető-

zésekben bővelkedett. Minden vádlott „be volt rugva!” Tehát nem az eszmék cselekvésre készítő lelkesítése; hanem a szesz gőze volt az, amely a szocializmus kitérésének a mozgató-erőt adta meg.

Szálnalmas kép!

A szocialisták tervszerű szervezkedése mögött eszméket sejtettünk, ezen eszmékhez tántoríthatlan meggyőződéssel való ragaszkodást gondoltunk, amely bízik az eszme erejében, majdan győzelmében. Ennek ellenében az első végtárgyalás tesz tanúságot arról, hogy eszme, amely önmagában bírnia a meglévő társadalmi és állami rend ellenében a jogosság és jobb boldogulhatás biztosítékait, teljesen hiányzik, amiből következőleg hiányzik annak minden ethikai hatása, a lelkesedés, elszántság és bizalom. És ezen magas emberi sajátosságok helyét a pálinka foglalta el, amelynek hatása múlt, ösztönzése öntudatlan, akaratra való készítése üres és homályos

A szocializmus apostolai helyett részeg embercsoportot produkált ez a végtárgyalás, mely nem volt ura akaratának, s gondolat nélküliségében csak esetlegesen tette meg azt, mi miatt a büntető hatalom előtt számolnia kellett. A szocializmus várt martirjai helyett pedig bűnhődő részeket szolgáltatott a kir. törvényszék,

akik arra sem méltóak, hogy a tévtanok szolgálatában mély meggyőződéssel elbukó tévelygő apostolok iránti ösztönyszerű szánalmunkkal ajándékozzuk meg őket.

Az első végtárgyalás igazi jelentőségében, helyesebben jelentéktelenségében domborította ki a szabolasvármegyei szocializmust. Bebizonyította azt, hogy a szocialista mozgalomból az eszme tüze hiányzik, lelkesedést nem keltett, elszántságot nem fejlesztett, igaz meggyőződést nem ébresztett, vagyis nem alkalmas arra, hogy nagy tettek pattanjanak ki magvából, nélkülözvén minden előfeltételét azon erkölcsi tényezőknek, amelyek nagy hatások és evolutiók létrehozását eredményezhetik.

Ezek a végtárgyalás tanulságainak negatívumai.

De a végtárgyalás során a vádlott szocialisták nem csak arról tettek tanubizonyságot, hogy a szocializmus lényegében meddő, tartalom nélküli és tartós vonzó ereje nincs, de meggyőzőek arról is, hogy Szabolcsvármegye szocialistái korántsem azok az emberek, akikről a szocializmus önző érdekei legesekélyebb előhaladást remélhetnének. Jánbor felületet nép az, amely többre becsüli a martíromság minden dicsőségénél a maga egyéni javát még akkor is, midőn

A „NYIREGYHÁZA” TÁRCZÁJA.

Veresagin „Napoleon-cyklusa”.

II.

Ha a cyklus valamennyi képét megnéztük, bizonyos nemea lehangoltságnak vesz rajtunk erőt. A művészet közvetlen hatása a hangulatkeltes, néha lángra gyújt, másszor bámulbat ejt, jelen esetben a nézőkőn az elcsüggedés vesz erőt. Ime a titáni Napoleon, aki szempillantásával katonáinak százezreit dirigálta, a hatalmas császár, aki egyetlen mozdulattal fejedelmeket taszított le trónjukról, előttünk áll megalázva, megtörve, csaknem megsemmisítve.

Hiába, a verizmus a maga bántó, rideg igazmondásával ilyen impressziókat kelt. Akadékoskodók mindenestre ráfoghatnak Veresagindra, hogy festményei nem egyebek, mint zseniálisan megfestett bundák, eltörött ágyuk, megfagyott csupasz kezek és lábak, elszórt testtagok, utólrhetetlenül vászonra varázolt hótájak stb halnaza lélek nélkül.

Hyformán az egész dologból még az sültetne ki esetleg, hogy Veresagin bűnös, mert oly fölülmulhatlan technikával kezelte az esetet. Oly gyönyörűen van ezeken

melléktárgyak megfestve, hogy a szemlélődő figyelmét a tulajdonképeni témáról csaknem elterelik. Költői, vagy akar festészeti műnél is, lehetséges, hogy az epizódok megölik az egészét, itt épen ellenkezőleg azt lehet mondani, hogy a festmények úgy egészükben, mint részletükben művésziek, amit bizony nagyon sok s amellett igazán művészi dologról nem lehet elmondani. Ez utóbbi esetben csupán a földolog sugalmazza a művész intencióit. Veresaginnál a festmény minden kis részlete beszél, maga a földolog viszont elég hangos ahhoz, hogy az apró részecskék halk szavát elnyomja.

A képek azonban mindig az igazat mondják, Veresagin nem tud hazudni; pedig szinte látjuk, hogy jó hazafi létere sokszor igen szeretne ilyesmit mondani: Moszkva leégése nem is volt oly nagy veszély a francia armádiára, a tel nem is volt oly iszonyu, stb. és még is meg kellett hátálnia a százezrekéből álló hydrafejű „grande armeenak.” Nem, ő kimondja egész leplezetlenül, ami megtörtént, így aztán természetesen azt sem hallgathatja el, hogy a franciák a templomokat istállóknak használták, a szent helyen a hívők ajtatos inadozása helyett lovak nyerítése és részeg katonák vad káromlása hallatszott, kik a megszenteltelenítésen kívül a templomot különben kirabolni sem mulasztották el.

Az egész cykluson keresztül pedig — s ami szintén nem kis dicséret — egységes hang vonul keresztül: a háboru borzalmainak d-prímáló hatása tarlja fogva a nézőt, s a nagy orosz festőnek elég erős marka van ahhoz, hogy akit egyszer megkapott, azt mindvégig ki ne eresse kezéből. Mindenütt a dermesztő hideg, a nyomor, s e kettőnek együttes hatása, a csaknem kétségbeesésig menő lehangoltság. Beláthatlan messzégig nyúló lakatlan jégmezők, melyen keresztül didergő, agyonhajszolt, éhes katonák ödönögenek s ha sokáig nézzük e képeket, valósággal remegni kezdünk, s szinte megkönnyebbülten vesszük észre, hogy nem a hósvatag közepén, hanem a tárlat egyik barátságos, fűtött termében vagyunk.

S aki ilyenkor nem gondol sajnálkozó szívet ennek s ezenkívül minden háborúnak nyomorult áldozataira, az vagy szívtelen módra nem akarja, vagy esztelenül nem tudja megérteni a nagy művészt hatalmas gondolatait.

Az orosz háboru főalakja — de nem lelke — Napoleon. Ő is csak épp olyan áldozata volt ennek a diestelen kísérletnek mint az a katonája, aki Oroszországban hagyta a fogát, vagy egy másik, aki fagyott karral jött vissza Franciaországba. A muszkák hideg országának éghajlata csaknem lefagyasztotta a Napóleon inaperatori kalapját kö ülvevő tárlat. A nagy hadvezérnek, kinek eddigi összes tetteit lángese sugalmazta, aki

épen csak rövid tartamu szabadságvesztéséről van szó.

Nem uraim! ezek a mi együgyű szoczialistáink, a maguk elnökeivel, jegyzőivel, pénztárnokaival, nem féltelmezesek, de inkább nevetségesek. Jobban félnek a törvény megtorló kezétől, mint ahogy szuggerált céljaik elérését óhajtják. Ebben van a szoczializmus lassu halálának — legalább a mi vármegyénkben — alapja megvetve.

Nem így szokták a társadalmi forradalmakat csinálni s nem ilyen emberekkel akikben még az a büszkeség és önérzet sincs meg, amely nyíltan és felemelt fővel ismeri be az üdvözölt eszmébe való ragaszkodását. A gyávaság pedig, amely a vádlott szoczialisták magatartásából oly ékesen kitündöklik, nem fogja a hívők táborát megokszorozni, sem a táborban lelkesedést, kitartást élesztetni nem fog.

Közügyek.

— Nyiregyháza város képviselőtestületének a héten pénteken délutánra tervezett közgyűlése, közbejött akadályok miatt, csak a jövő héten pénteken fog megtartatni, még pedig valószínűleg már délelőtt kezdődőleg, hogy az összegyűlt tárgyak egy nap elintéztetők legyenek.

— Uj hivatali állás a városnál. Nyiregyháza városnál egy új hivatali állás rendezése vált szükségessé, még pedig sűrűszen szükségessé. A mezőgazdasági munkások és munkaadók közötti jogviszonyokat szabályozó, március 1-én életbe lépett 1898. év II. t. cz. a munkás-igazolványok kiállítását, valamint a munka-szerződéseknél való hatósági közreműködést rendezett tanácsú városokban a jegyzőkre bizza, akiknek ezen teendőket személyesen kell ellátniok. Az igazolványok kiállítása azonban, különösen mert nem csak a személyleírást is magában foglaló könyvecskéket kell kiállítani, hanem a kiadott igazolványokról, illetve magukról a munkásokról külön törzskönyvszerű nyilvántartást is vezetni, ugyszintén a szerződések megköté-

mindig büszkén tekintett szét a világban, a dermedt légkört lefagyasztotta arczáról a diadalmos önteltséget, s őt magát orrig bundába burkolódzó tehetetlen bábbá degradálta.

A lángszét a természetnek — 25°-os alakban nyilvánuló hidege lealázta, pocékká tette. De mégis Bonaparte az, mert ha ő tanácsátlanul töpreng, ha ő hiába törí megremült agyát az iszonyu labirinthusból kivezető fonál megtalálásán, ő nála még százszorta szánalomraméltóbb alakok a tábornagyok megdermedt eszű csoportja, akik urak mellett — ámbár valamennyi fejfel magasabb nála — tanácsalanságban csak-nem komikusan eltörpülnek.

Ez az egyedüli vonás az, amivel Verescsagin Napoleont kissé fölemeli, a többi posztio közül egyetlenegy sem szekundál a nagy hadvezér hatalmas történeti alakjának s ezért kárhoztaják némelyek Verescsagint. Pedig itt nem a rendes Napoleont, hanem az orosz hadjárat Napoleontjait kell keresni, s aki ezt keresi, föltétlenül meg is fogja találni.

Amit Verescsagin e ciklusban megfest, az minden legkisebb vonásában az orosz hadjárat meg nem hazudott, nagyon tanulságos története. E pár főstmény a világtörténelemnek szemünk előtt drámai élelenséggel lejátszódo, művészielg előváraszólt részlete.

Csongor József.

sénél való közreműködés oly nagy munka, hogy arra a mezőrendőri ügyekkel együtt legalább is egy teljesen különálló, megfelelő képesítéssel bíró egyén — jegyző — szükségessé, annál is inkább, mert a mostani aljegyző különben is tul van terhelve a saját jegyzői teendőin kívül az ipar-ügyekkel. — A városi tanács a tegnapi, szerdán délután tartott ülésében foglalkozott ezzel a kérdéssel s miután belátta, hogy egy új aljegyzői állás rendezéséhez elkerülhetetlené vált, ilyen irányu előterjesztést fog terjesztetni a képviselőtestület elé. Addig is azonban, míg az új állás szervezése a maga rendes utján keresztül vihető lenne, hogy a már életbe lépett törvény végrehajtásában fenakadás ne álljon elő, ideiglenesen az iparügyek ellátására szükséges munkaerő sűrűs alkalmazását fogja kérni a képviselőtestületől.

— Szegényügyünk. A régóta vajudó szegényügy végleges rendezése céljából a városi tanács legutóbb tartott közgyűlésén az előtanulmányok megtétele és javaslatlétel céljából a saját kebeléből egy bizottságot küldött ki, melynek tagjai dr. Trajtlér Soma orvos-főnök elnökléte alatt Szempák Jenő tanácsos, Kovács Győző főszámvevő és dr. Konthly Gyula városi orvos. — A bizottság jelentését június 1-ig köteles betérjesztetni.

Szeszgyár és hizlaló.

Schlichter Gyula honvédszár százados, a „Julia” gőzmalom és gőzfűszár tulajdonosa pendítette meg az eszmét. Azt az eszmet tudniillik, hogy létesítessék Nyiregyházan egy gazdasági szeszgyár és szeszfinomító telep, szarvasmarha és sertéshizlalással kapcsolatban. Létesítessék pedig szövetkezeti alapon, többeknek és pedig azoknak a hozzájárulásával, akiknek nagyobb befektetésre való tökéik nincsenek ugyan, de 50—100, vagy pár száz forintot képesek nélkülözni annyiban és akként, hogy azt egy minden valószínűség szerint szépen jövedelmező vállalat létesítésére fordítsák.

Az eszme maga nem egészen új. Hallottuk már másoktól is, hogy egy ilyen vállalat Nyiregyházan nem csak kifizetné magát, de szép jövő is várna rá.

Azt meg épen uting elégszer hallottuk, hogy Nyiregyháza sajnosan kénytelen nélkülözni eddigéle a nagyobb ipar-vállalatokat. Évek, sőt évtizedek óta kísértett például egy műmalom létesítésének kérdése. — Evekkel ezelőtt már alakulófelben is volt egy e célra tervbe vett részvénytársaság. A szép terv azonban hamvába halt. Azért talán, mert nem volt meg hozzá a megfelelő anyagi képeség? Meglehet. Valószínűleg azonban, hogy a vállalkozás szelleme hiányzott az emberekből.

Bizony pedig sokszor nem ártana benünk egy kevés amerikai, vagy mondjuk: üzleti bátorság. Ott van lám a villamvilágítás. Annak a berendezésére is alakulóban volt egy részvénytársaság. — Az sem ment teljesedésbe. Félték a bizonytalan jövőtől. A hosszas tanulmányozgatások és számítások eredménye az lett, hogy a meg sem alakult részvénytársaság visszalepett. A villamvilágítás berendezésére vonatkozó kizárólagos engedélyt megkapta a Ganz és társa czég. A czég el is készítette a berendezést, miközben a kételkedők, a „kicsinyhitűek” kárörvendő mosolylyal kísérték a kezdet nehézségeit, a legkedvezőbb esetben 5—15000 frt évi veszteséget jósolva a vállalatnak. Es ime mi történt? Az, hogy az első évben már egy bank által 200,000 forint alaptökével alapított, bár ma még inkább csak névleges részvénytársaságnak adta át a vállalatot a Ganz és társa czég busás nyereséggel és ez a részvénytársaság már az első csonka évben fedezte a bevételből kiadásait. Nyiregyháza város pedig már ma is szomorodott szívvél látja be, hogy mennyivel okosabb és hasznosabb dolgót cselekedett volna annak ide-

jén, ha a villamos világítást maga rendezteti be.

Ez a kételkedő, bátortalan felfogás bizonyára ismét előtérbe lép a gazdasági szeszgyár és szeszfinomító, valamint szarvasmarha és sertéshizlaló telep kérdésénél is

Bizonyára akad számos hang, amely kihivetetlennek, tulmerésnek, vagy a legjobb esetben tulideálisnak fogja találni ezt az eszmet. Bizonyára akad számos vélemény, amelyet talán a legvilágosabb statisztikai és számitási adatok sem győznek meg annak kihivetőségéről. Lesznek számosan, akiket sem Nyiregyháznak kedvező gazdasági viszonyai és helyszini fekvése, sem a tervezett telepből a városra, a város forgalmára s ezzel együtt gazdasági és kereskedelmi fejlődésére várható előnyök meg nem győznek a tervezett életrevalóságáról és szükségességéről.

Mind Ezekkel szemben egyelőre elégnék találjuk, ha magáról az eszme felmerüléről hírt adunk s ha érte az eszme felvetőjét örömmel üdvözöljük.

Az ő kezében jó helyen tudjuk ezt a kérdést. Megmutatta és pedig rövid idő alatt mutatta meg a Julia malom és gőzfűszár, amelynek termelvényei nemesak az idegen műmalom produktumait kezdik kiszorítani, de tért hódítanak idegen helyeken is, és a melynek működésbe hozatala nemesak a fa árakat szállította le hanem — és ez a siker kétségbe vonhatlan jele — maga ellen zudította a favágó urak haragját is, akik pedig, volt idő, mikor kisebb mennyiségű fa felvágására csak külön instanciákra mutatkoztak hajlandóknak. Megmutatta ez a voltaképen nem is olyan nagy szabasu iparvállalat, hogy tulajdonosa vállalkozásában merész, de számitásaiiban realis, a kivitelben körültekintő, de gyors és hogy nemesak szavakkal, de tettekkel is kész szolgálni a közjó érdekét akként, hogy magának is meg legyen belőle a maga polgari haszna.

Ha új tervét is sikerül így megvalósítania — és hisszük is hogy sikerül — nagy érdemeket szerez magának Nyiregyháza város fejlődésében és jövendő nagyságában.

A munkás törvényről.

Márczius 1-én egy új törvény lépett életbe: az 1898. évi II-ik törvényczikk, amely szól a munkaadók s a mezőgazdasági munkások közötti jogviszonyok szabályozásáról.

Az új törvény meghozatalára a mezőgazdasági munkások körében fellépett és ijesztő mérvben elharapózott agrár-szoczializmus szolgált indokul, s főként azon sztrájkmozgalom, a mely az elmúlt évben az aratás idején a dus televényű Csanád és Békés vármegyék területén az aratás elvégzését csak allami közbenjárással, idegen helyről szállított munkaerő, sőt a börtönök lakóinak igénybevételevel tette lehetővé.

A törvény megalkotásánál tehát két szempontot kellett szem előtt tartani: a munkásokét, de egyszersmind a munkaadókét is.

A munkásokét oly irányban, amely biztosítja őket, hogy kialakított bérüket, amelyért az elvállalt mezőgazdasági munkálatok teljesítésére vállalkoznak, tényleg és egészen megkapják, de egyszersmind a munkaadókét is oly irányban, hogy a felfogadott munkások a munkálat elvégzésére kötelezessenek.

A munkaadók és a munkások közötti jogviszony természeténél fogva szerződéses lévén, az új törvény ezt, a szerződés kötésének és teljesítésének módozatait veszi szabályozás alá. A törvény tehát nem fekteti új alapokra a munkaadó és a munkás közötti jogviszonyt, a gazdasági jogrendet. Intézkedéseinek célzata: megvédeni a munkaadót a munkás esetleges szerződés-szegése és erőszakoskodása ellen, s megvédeni a munkást a munkaadó esetleges tulkapásai ellen.

Hogy azonban ezt a célját elérhesse, első sorban is gondoskodik arról, hogy a

munkát vállalni, szerződni akaró munkás egyéniségének — hogy úgy mondjuk — azonosságát megállapítsa. Elrendeli nevezetesen, hogy aki nem eseléd minőségben gazdasági munka teljesítésére szerződik, igazolvánnyal kell bírnia, amelyet részére állandó lakhelyének előljárósága díjtalanul állít ki.

Ezen igazolvány tehát sok tekintetben — sőt alakra is — hasonlatos a cseléd-könyvhöz, sőt a katona könyvhöz is. Benne meg van a munkás személy leírása is, és mikor a munkás elszerződik, igazolványát át kell adni a munkaadónak, aki azt a munka elvégzésével az elvégzés igazolásával visszadja. Az igazolvány tehát annak a bizonyítására is szolgál, hogy a munkás más munkaadónál elszerződve nincs.

Az igazolvánnyal bíró mezőgazdasági munkások — a napszámások kivételével — és a munkaadók között az elvált munkára írásbeli szerződés kötendő meg, még pedig a községi előljáróság, illetve városi tanács előtt. A szerződés feltételeiről természetesen egymás között szabadon alkudozhatnak, abba a hatóságoknak beleszóla nincs, de a szerződés csak úgy bír a törvényben körvonalozott, vagyis a törvény alapján érvényesíthető hatállyal, ha a szerződés az előljáróság előtt köttetik meg.

A szerződés természetesen megköthető ugyanazon nagyobb munkára, például aratásra, cseplestre, több munkással együttesen is.

A szerződés mindig két példányban — helyegmentesen — állítandó ki, az előljáróság által felolvasandó és megmagyarázandó; az egyik példány a munkaadónak, másik példány pedig a munkásnak, illetve ha többen vannak, a szerződésben megnevezendő közös megbízottjuknak adandó át.

A törvény taxatíve felsorolja azon eseteket, amelyekben az ekként megkötött szerződések a munkaadó, vagy a munkások részéről felbonthatók. Ez esetben a felmonlónál levő szerződés példány az illető előljáróságnál letétbe helyezendő s a hatóság erről a másik felet, a másik példány és az igazolványok átadása, illetve átvétele czéljából haladéktalanul értesíteni köteles.

Gondoskodik ezen kívül a törvény arról, hogy a hatóság úgy a munkásokat, mint a munkaadókat a szerződésben elvált kötelezettségek pontos teljesítésére szoríthat. E tekintetben annyira megy, hogy a hatóság (járásokban a főszolgabíró, a városokban a polgármesternek) nemcsak pénzbüntetést, de elzárás alkalmazására is jogot ad úgy a munkásokat, mint a munkaadókkal szemben.

A napszámosoknál a szerződés írásba foglalását nem teszi kötelezővé, a napszámosnak azonban igazolvánnyal szintén kell bírnia, s azt az öt felfogadó munkaadónak a munka tartamára átadnia.

Humanitási szempontból nevezetes újítása a törvénynek, hogy a napszámosok részére délbén egy egész órai, ápril 15-től szeptember 30-ig, pedig ezenfelül reggel és délután egy-egy félórát szünetet rendel s az ezt nem engedélyező munkaadó eljárását kihágásnak minősíti.

A törvényben körülírt jogviszonyok fellelti bírások és közigazgatási hatóságok kezébe van adva úgy a 100 korona értékű meg nem haladó kártérítési, mint a kihágási ügyekben, s a fellelő ügyeket minden fokon soron kívül rendeli elintéztetni.

Az új törvény tehát mint az új közigazgatási törvények egyáltalán, és amugy is tulterhelte községi jegyzők, főszolgabírók és polgármesterek teendőit szaporítja meg és pedig nem kis mértékben, amár szerencsére a 75. § felhatalmazza a földművelésügyi minisztert, hogy a főszolgabíró vállairól a teendőket olyan községekben, ahol arra szükség és a képesség is megvan, a községi előljáróságokra, a jegyzők teendőit pedig (a szerződés kötéséknél való közreműködést) az

előljáróság más tagjára, vagy a törvényhatósági, a közigazgatási, vagy a mezőgazdasági bizottság erre önként vállalkozó tagjaira ruházassa. Csak az a kérdés, akad-e a legteljesebb autonómikus érzelmeikkel megáldottak között is ilyen önként vállalkozó férfi?

A szabad hajdúk multjáról.

A tudományos akadémia legutóbbi ülésében Pauler Gyula előktele alatt csak egy fölolvás volt. Ezt Komáromy András tartotta „A szabad hajdúk történetére vonatkozó levéltári kutatások” czimmel. Az érdekes tudós ama nagyérdékű adatokat dolgozta fel, melyeket Szabolcs- és Hajdúvármegye, továbbá Debreczen, Bősörmeny, Szoboszló, Nánás, Dorog, Vámos-Pécs és Hadház levéltáraiban, Thurzó György nádor örökösének Árva várában őrzött levéltáraiban gyűjtött. Szépen, vonzón föl is dolgozta az adatokat, melyek Bocsay támadásától II. Rákóczy György erdélyi fejedelem bukásáig adják elő a hajdúk történetét.

Bocsay István 1605. december 12-én a korponai országgyűlésen 13 kapitány alatt összesen 9254 bujdosó vitéznek adott hajlekot, kenyeret és nemesi kiváltságot, Szabolcs-megyébe telepítvén őket, hogy mindenkor állandóan együtt lakván, Magyarországot és Erdélyt, a „székelyek módjára” fegyverrel szolgálják. — Ezek voltak az igazi szabad hajdúk: Básta György sokat próbált, vitéz, — de elvadult erkölcsű — rabló zsoldosai, akik Bocsay fölhlívására fegyvert ragadván, megtámadták és Álmósnál tönkrevették a császári hadakat s a nemzet vallás- és alkotmányos szabadságát visszaviták. — Rajtok kívül még Halasi Fekete Péter kapitány 7 századból álló serege kapott adományt Bocsay fejedelemtől Szoboszlón s így körülbelül 10 ezer embernek sorsa biztosítva volt.

Az értekezé s föl sorolja a hajdu vitézek letelepedésére, az 1607. és 1611. évi lázadásra vonatkozó ösmertelen adatokat, miglen II. Matyas király 1613-ban megörizette a hajduságot a Bocsaytól adományozott földek és kiváltságok birodalmában — oly föltétel alatt, hogy az országban s koronás királyoknak hűséget fogadván, 3 hónapon keresztül minden zsold nélkül, annak eltelte után pedig fejenként 3 frt 20 denár hópénzért tartoztak szolgálni.

A tizenhetedik század első felében hét hajdu város volt, ugymint: Nánás, Dorog, Polgár, Vámos-Pécs, Szoboszló, Hadház és Bősörmeny.

Minden városnak a kassai generális által kinevezett kapitánya és szabadon választott rendes tanácsa volt. A magisztratus szigorú fenyítékben tartotta a vitézeket, gondot viselén arra hogy lovuk fegyverestül legyen. Őriztette a kapukat és a város kerítéseit, szabályozta a gazdasági és birtokjogi viszonyokat. üldözte a gonosztevőket, halálos ítéletet hozott, kegyelmet adott. A A dorogiak kivételével a hajdúk tisztán magyarok és reformátusok voltak. A praedikátorokat nagy becsületben tartották és megélhetésükről tisztességesen gondoskodtak. Polgáron 1643-ban a papnak 125 forint kézpénz fizetése volt s ezenkívül 50 kőből buzát, 25 kőből árpat, 16 szekér tüzi fát, 200 kéve nádat és 1 „verő disznó”-t kapott. Mikor még kevés irástudó ember akadt a hajdúk között, rendesen a papot meg az iskolamestert küldték föl az országgyűlésre. Ilyen alkalommal a praedikátornak fuvert és 1 frt diurnomot, a tanítónak 50 pénzt adtak.

Ami idegen elem, rác, oláh vagy tót akadt közöttük, az mind *Dogra* szállott, melynek kapitányai a tizenhetedik században még jobbára rácok voltak. De már a mult század elején úgy megmagyarosodtak, hogy csak az idegen hangzású nevek (*Botyák, Hadzi, Puhár, Szimó* stb.) meg a rác és oláh nyelven tartott isteni szolgálat tartotta fenn közöttük az idegen származás emlékét.

A parasztnak is jó dolguk volt a hajduság, mert elejnte sem dézsmával, sem füstpénzzel, sem ur dolgával nem tartoztak, legföllebb a kapitánynak robotoltak és a földet harmadában művelték. Polgáron a parasztnak is szabadon halászhattak és vadászhattak, mindössze is annyi megszorításal, hogy a fogás egy részét 12 frt bírsá-terhe alatt a város piacán kellett eladni.

Jellemző a hajdu birtok jogi termelésére nézve, hogy p. o. Polgáron minden egyes lélek után u. n. „nyilföldek” voltak és azokat tulajdonosaik szabadon eladhatták és megszádekknak vagy másoknak, de a hártban fekvő ugynevezett „fogott földek”-et nem volt szabad eladni, hanem maradék-ról maradékra bízták. Aki magtalanul halt el, annak földjét, aki hamarabb erte, elfog-lalhatta.

A hajdu városok a nikolsburgi és linci békekötések értelmében Erdélyhez tartoztak, ee II. Rákóczy György fejedelem 1659-ben Szabolcs és Szatmár megyével együtt átengedte azokat Leopold királynak s rövid idő mulva egy főkapitány alatt külön kerületté (*Districtus Hajdonialis*) alakultak. De Polgárt az egri káptalan visszaperelte fölök és így a hajdu-kerület a legujabb időkig hat városból állott. A városok jegyzőkönyvei, melyeket Szoboszlón 1629-től fogva rendszeresen vezettek, a polgári, de különösen a büntető igazságszolgáltatás történetére vonatkozólag nagyérdékű adatokban bővelkednek.

Éhínség Tisza-Polgáron.

Szabolcsvármegye délnyugati határszélén, a Tisza folyam dús televelény iszapjából rakódott talajon épült Tisza-Polgár nagy-közsegen az éhínség ütötte tel a fejét.

Sajátságos játéka a véletlennek. A magyar Kánaán: Torontálmege mintájára szük-kebb hazónknak, vármegyénknek is ezen egyik legjobb termő vidéken jutott odáig a köznép, hogy könyörületes emberbarátai segítségével, könyöröadományára szorult.

Ha követni akarunk az epés tollu, szenzációt kereső hirlapok példáját, tovább is fejtegetnénk a hasonlatot, mert hiszen valamint Magyarországon Torontálvármegye arról nevezetes, hogy ott van a legtöbb és leggazdagabb nagybirtok és nagybirtokos, azonképen Szabolcsvármegye is Tisza-Polgár községe az, amelynek rengeteg határától a legnagyobb rész nagybirtok, az egri káptalan birtoka.

De ne fessegessük ezt a kérdést most, mikor arról van szó, hogy Bocsai hajdani szabad hajduinak ivadskái, — kiktől a nekik hagyományozott határt, az egri káptalan perrel szerezte vissza — ma az inséggel, az inségnek is a legutolsó fokával, az éhínséggel küzd.

A veszély a legfenyegetőbb mérveket öltötte. Vármegyénk intéző köreinek éber figyelmét nem is kerülte el. — A felállított *népkönyha* már meg is kezdte működését. Szervezte az az inséget segélyző bizottság is.

A vármegyei hatóság megtette a maga kötelességét, most a könyörületes sziveken van a sor, hogy azok is megtegyék a maguk kötelességét. Azokhoz fordul a vármegye aispánja is, a következő felhívással:

Kérelem Szabolcsvármegye lakosaihoz!

A törvényhatóság alföldi részén települt Polgár község egyébként is szegénysorsu népe — a mult évi silány termés, a csekélynek bizonyult nyári keresmény folytán — éhezik, és a szó legigazabb értelmében köz-segélyre szorul. mert ma már a 700-at is meghaladja ama szerencsétlenek száma, akiket egyesek könyörületessége és a nagyrészt önkéntes adományokból fenntartott népköny-hán nyújtott ingyenes élelem ment meg az éh-haláltól.

Szükségtelen a nyomort élénk színekkel esetenlél, hiszen tudjuk, tapasztaljuk, hogy a magyar nép tűrni, szenvedni, nélkülozi meg-

tanult; és bizonyára rendkívüli körülményeknek kell előidéznit azt a tényt, hogy a magyar faj minden más segítség hiányában alkalmazni nyújtja kezét.

Ez a rendkívüli körülmény bekövetkezett, mert — annak dacára, hogy a község munkabíró férfja az egész tél folyamán idegen helyen, verekkel keresi maga és családja részére azt az élelmet, amit mások nyári munkájával megszerzett, — addig a keresni nem tudó elagottak, betegek és árvák fenntartása a könyörületességre van utalva.

A könyörületesség nevében fordulok a vármegye azon jobb viszonyok közt élő részéhez, amelynek nélkülözhető pénze, vagy élme van; és én hiszem, hogy az a közönség, amelynek aledzatokosságát az ország minden vidéke s nem egyszer a külföld is hálásan vette igénybe — nem vonja meg jótékonyágát az őt közelebről érdeklő véreitől sem.

A pénzt, vagy élelmet, (gabonaműnek, főzelék, burgonya, zsír, szalona stb.) tartalmazó adományok akár a helybeli előjáróság közvetítésével, akár pedig „Az inséget segélyező bizottság — Polgár” cím alatt, bármely megyebeli vasúti állomáson az adományozó által közvetlenül — esetleg a szállítási költség utólagos fizetése mellett is — feladhatók, mely feltételt betartása esetén a kereskedelemügyi m. kir. miniszter engedélye folytán igen mérsékelt vitel-díj mellett szállíthatók.

Végül tájékoztatás tudatom még, miszerint az élelmi szerek szállításánál használt zsákok, kosarak, vagy egyéb tartályok a feladó kívánságára vissza fognak küldetni.

Ehhez felesleges nekünk több szót fűznünk. Csak azt említhük meg még, hogy Nyiregyháza város tanácsa a kedden délután tartott rendkívüli ülésén vette tárgyalás alá az alispán felhívását, amelynek alapján a tisztapolgári inségek javára a hazankénti gyűjtést rendelte el.

A gyűjtést, melynek vezetésével *Bisthy Barna* gazdasági tanácsos bízott meg, hétfőn kezdik el, a helybeli lelkészeket pedig felkérte a tanács, hogy a va-arnapi Isten-tisztelet alkalmával a megkezdendő gyűjtést hirdessék ki s híveiket az adakozásra hívják fel.

Hírek.

Márczius 15.

A szabadság, egyenlőség, testvériség ünnepe üli meg a magyar, márcziusnak idusán.

A szabadság, egyenlőség, testvériség eszméi ütök diadalt e napon, felszázaddal ezeltől.

Ötven év múlt el azóta, hogy az 1848-ik év márczius hónapjának 15-ik napján mint a kilobbanó láng, csapott fel a lelkesedés szent tüze az ország fővárosában, hogy onnét szétáradva, az egész hazában betöltte minden igaz magyar szívét, lelkét, egész valóját.

Ennek a nagy napnak ötven éves évfordulóját készül méltóképen megünnepelni Szabolcsvármegye és Nyiregyháza város közönsége is.

A jövő héten viradnak reánk az ünnepek napjai.

Készüljünk a nagy napokra, ünnepeljünk meg az örök emlékezetű nap emlékét mindnyáján, szívvél, lélekkel, szívünk szerint, lelkünk szerint!

Szabolcsvármegye közönsége diszközgyűléssel ünnepli meg az 1848-iki nagy események ötvenéves évfordulóját. A diszközgyűlést márczius 14-ikén délelőtt 10 órakor tartják meg a vármegyeháza nagytermében, amelyen az elnöki megnyitó beszéd után *Bory Béla* bizottsági tag tart ünnepi beszédet. A gyűlést az elnök beszéde rekeszti be. A gyűlés

ünnepegyességét emelni fogja a nyiregyházi városi daleylet közreműködése is a gyűlés megnyitása előtt és bezárása után előadandó hazafias karénekekkel.

Nyiregyháza város márczius 15-én délelőtt 11 órakor tart diszközgyűlést a városháza nagytermében, amelyen az ünnepi beszédet dr. *Ferlicska Kálmán* orsz. képviselő tartja, *Geduly Henrik* ág. ev. lelkész, képviselői tag pedig indítványozni fogja, hogy a város a nap emlékére a gyűlésterem számára festesse meg *ő felsége és Kossuth Lajos* életnagyságú kepeit. A városi közgyűlésen a daleylet szintén közreműködik.

A *társadalmi ünnepek* tervezete a következő: Reggel 8 óratól 10-ig az iskolákban tartatnak hazafias ünnepeket. Délelőtt 10 órakor az összes helybeli templomokban istentisztelet tartatnak, amelyeket megelőzőleg az összes tornyok harangjai egy negyed-óránig huzatnak. Delután 3 órakor a városháza kapubejárata előtt emelvény körűl tartatik meg a tulajdonképeni társadalmi ünnep, amelynek folyamán a nyiregyházi nők által a mill-nium alkalmából a város részére készített remek diszlobogót a hölgyek küldött-sége a város képviseletében *Benes László* polgármesternek átadja. Ünnepi beszédet dr. *Bartók Jenő* ev. ref. lelkész tart, dr. *Vetőrisz József* főgimnáziumi tanár pedig alkalmi ódáját szavalja el.

Este 8 órakor a *Korona* vendéglő tánctermében *közvacsora* lesz, amelynek érdekességét s ezzel együtt látogatottságát nagyban fogja emelni azon körülmény, hogy ezuttal hölgyek is résztvesznek benne. Nem marad el a város *világítása* sem, miután az e tárgyban a mult pénteken tartott értekezlet abban állapodott meg, hogy a városháza 200 frt költséggel pohar-mécesekkel világítsák ki, 200 frt pedig a szegények között osztassék szét. A városháza épület világítását a tanács a mérnöki hivatalra bízta.

Hogy a város a nagy napon fel lesz lobogozva, azt talán említenünk is felesleges.

— **Kinevezés.** A főispán ur ömeltósága *Sárkány Zsigmond* tiszánáni okleveles állatorvost a nyíratorni járásba ideiglenes minőségű állatorvossá kinevezte. — *Popp György* kir. tanácsos pénzügyigazgató *Kohn Jenő* nagy-kállói lakost a nagy-kállói kir. adóhivatalhoz díjtalan adóhivatali gyakornokká nevezte ki.

— **Szeszgyár és hízalótelep.** *Schlichter Gyula* m. kir. honvédszázad százados, a „Julia” gőzmalom és gőzfűtő tulajdonosa egy életre való eszmet pendített meg: egy gazdasági szeszgyár és szeszfinomító telep létesítését sertes és marhahízalással kapcsolatban. A nagyszabásúnak tervezett ipartelep szövetkezeti után, részvénytársaság alapításával volna létesítendő. Az eszmével lapunk más helyén részletesen foglalkozunk, s szándékozunk meg foglalkozni ezután.

— **A „Bessenyei kör”** alapszabályai ma terjesztetnek fel a belügyminiszterhez jóváhagyás végett.

— **Hálálózás.** Csikszentmártoni Gergelyffy Mihály — az összes rokonság nevében is — fájdalomtelt szívvel tudálja megboldogult felejthetetlen kedves feleségének szül. *milótai Milotay Erzsébetnek* folyó hó 7-én, éjféli 12 órakor, boldog házasságának 35-ik, életének 53-ik évében rövid szenvedés után történt gyászosa elhunytát. — A kedves halott földi maradványai f. hó 9-én délután 3 órakor tétettek örök nyugalomra az evang. ref. egyház szertartása szerint a nyír-bogdányi sírkertben. A béke angyala örkdőjék felette!

— **Zászló átadás.** Felkérem Nyiregyháza lelkes hölgyeit, kik adományaikkal hozzájárultak azon díszes zászlóhoz, mely a millenárius év emlékére készítve, f. hó 15-én d. u. 3 órakor fog a város képviselő testületének átadni, miszerint a zászló ünnepeles átadásánál tömegesen jelenjenek meg. Az átadásnál résztvenni szándékozó hölgyek, márczius 15-én délután 2 órakor gyűlnek össze

az ipariskola helyiségeiben, honnan vezetésem alatt vonulnak fel a 3 órakor a városháza előtt tartandó diszgyűlésre. A diszgyűlésen a hölgyek részére külön fentartott helyekről gondoskodva lesz. *Bisthy Barnáné* mint a millenárius zászló bizottság elnöke.

— **Nagyobb menetsebesség.** A m. kir. államasutak igazgatóságának előterjesztésére a kereskedelemügyi miniszter megengedte, hogy a *püspök-ladány — máramaros-szigeti* vonalon a vonatok óránkénti menet-sebessége 60 kilométerről 80 kilométerre, a *nyiregyháza — csapi* vonalon pedig 48 kilométerről 55 kilométerre emeltessek. Ezen változások, amelyek már egy lépéssel közelebb hoznak bennünket ahhoz, hogy Nyiregyháza és Budapest között *gyors vonati* összeköttetések legyen, ami pedig már csak idők kérdése, — a május elején életbe lépő nyári menet-rend szerkesztésénél már érvényesülni fognak.

— **Országos vásár.** A nyiregyházi úgynevezett Tamás-napi országos vásár, amely a héten vasárnap és hétfőn tartatott meg, szinte szokatlan élénkségnek örvendett. Ennek magyarázata jó részt abban keresendő, hogy a sertesvásár miatt hosszú idő óta elmaradt sertes-vásár ezuttal volt először megtartható. Különösen az állat-vásár volt nagy s az eladók a kereslet, illetve az árak ellen sem panaszkodhattak.

— **A márczius 15-iki bankett** rendező-bizottsága tisztelettel kéri mindazokat, akik a banketten részt venni akarnak, hogy jegyeiket legkésőbb 13-ig, vasárnapig kiváltani annál is inkább sziveskedjenek, mert a vacsora csupán a jegyeiket megváltók számához mérten fog megrendelteni, és mert a közvacsorán nők is szándékoznak részt venni, a résztvevők számára a bizottság a helyek beosztásáról, illetve kijelöléséről ideje korán gondoskodni szándékozik.

— **Arisztokraták és a többiek.** Kálnay László kötetéről a „Magyarország” keddi száma a következőket írja: E czimen egy kötet elbeszélés jelent meg Kálnay Lászlótól, a kinek neve már régebb idő óta igen jó hangzással bír a magyar elbeszélő irodalomban. Uj könyve tizenket elbeszélést tartalmaz, a melyek egytől-egyig föltűntetik Kálnay jeles írói kvalitásait. — Mesei érdekessé és poétikusak, kidolgozásuk pedig mesterinek mondható. Mindegyik elbeszélése egy magasabb színvonalu írói gondossággal, tárgya, alakjai iránt való szeretetével és lelkességével van megírva. Jellemző erejével elesen körvonalozza az egyes alakokat. — Valóban élnek ezek mind és szinte kilépnek a könyv lapjairól. Egész-séges humora pedig, mint fűre forrás csörgedez át az egész munkán. A könyv igen csinos kiállításban jelent meg. Kapható minden könyvkereskedésben 1 frtért.

— **A büd-szent-mihályi bünper.** Az 1897. évi december hónap folyamán az egész ország érdeklődése mellett tárgyalta a nyiregyházi kir. törvényszék azt a szenzációs bűnesetet, amelynek áldozata Dombrádi Zsuzsanna és kis gyermeke voltak. A Simon Anna tragédiájára emlékeztető bűneset akkor ítélettel befejezhető nem volt, mert a bíróság pótvizsgálat megtartását látta szükségesnek elrendelni, s ezen túl a bünper egyik fontos szerepet játszó tanúja: Romics Mátyas ellen dr. Kardos Samu ügyvéd bűnvádi feljelentést tett, azt kívánván azzal elérni, hogy Dombrádi Zsuzsanna gyilkosa nem a vádlott Schwarcz, hanem Romics Mátyas. Az ezen irányban folytatott nyomozat azonban egyetlen terhelő adatot sem produkált Romics ellen, nemcsak, de sőt teljes büntelenségét derítette ki. A pótvizsgálat is befejeztetvén, az iratok visszakérültek a kir. törvényszékhez, amely az újabb végtárgyalás megtartását e hónap 14. és következő napjait tűzte ki.

— **A városi gőz- és kád-fürdő** kazán tisztítás miatt e hó 9-13-ig bezárólag zárva van. Ezt az időt felhasználják arra is, hogy a bizony nagyon megvedlett gőzfürdőt habár csak felületesen is kitarozzák.

— **A 48-as honvédek.** Szokásban volt eddig is Nyiregyházi, hogy március 15-én megemlékeztek a 48-iki események élő tanúiról a 48-as szegény honvédekről, akiket ez alkalommal megvendégelték. Pár éven át a megvendégelés helyett pénz-adományban részesítették őket, de ekkor meg az történt meg, hogy a szétszálással megbízott agg honvéd ellen társai holmi Panama-szerű vádakat emeltek. Az idén ismét pénzügyi adórészekre a város, 2 forintot fejenként, amit *Bencs László* polgármester az id. *Krúdy Gyula*, a szabolesmegyei honvédegytel elnökének kimutatása alapján oszt szét köztöltük.

— **Alföldy Károly** táncztánár, mint minden évben, a tavasz beálltával most is megérkezett Nyiregyházára, nem kis öröme a tánczra vágyó legifjabb nemzedéknek. A tanfolyamot 12-én, szombaton kezdi meg az ág. hitv. evang. központi népiskola nagytermében.

— **Szerencsétlenül járt kocsis.** *Dr. Trajler Soma* városi orvosfőnök kocsisa egy szeker trágyát akart tegnap szerdán délelőtt 9 óra tájban gadjája udvarából kiszállítani. A szűgyellőhöz nem szokott katonalovak azonban nem akarták a nehéz szekeret megindítani. A kocsis ekkor az egyik ló zaboháját megfogva vezetni akarta a lovakat, amire azok nekirugaszkodtak még pedig oly hirtelen, hogy a kocsisat felbukatták. Az egyik ló is felbukott s oly szerencsétlenül esett az alá szorult kocsisra, hogy annak mind a két lábszárcsontja eltört. A szerencsétlenül járt kocsisat beszállították a kórházba.

— **A debreczeni pályaudvar kibővítése.** A debreczeni pályaudvar kibővítését, amelyre a magyar államvasutak igazgatósága összesen 1,400,000 forintot irányzott elő, az idén nagy erővel folytatják. — Az ideai munkaprogramba esik a raktárak új területének feltöltése, amelyen a telen át is több száz munkás dolgozott. A posta- és távíróhivatal pavillonjának felépítése; és a pályaudvar keleti végén keresztülmenő debreczen-nagyváradú országot vasszerkezetű felüljárójának elkészítése. Ezen építkezések miatt a városnak föl kell áldoznia a népkertnek felet. A kert hátsó részén ugyanis széles kocsiutat terveznek, melynek segítségével a pályaudvar felé törekvő kocsiforgalmat megszűntetik a Nagy- és Kisvárad-utcák között.

— **A polgári olvasó-egylet** által rendezett táncmulatság anyagi sikeréhez felültevésekkel hozzájárultak: Groák Odón 3 forint 50 kr., Vojtovics Bertalan 3 frt, Barkóczy Barnabás, Lefler Sámuel, Surányi Imre, Vay Jenő és dr. Prok Gyula 2—2 frt, Surányi István, Dietz Sándor, Bencs László, ifj. Balczár Lajos, dr. Hoffman Emil, Szpókö Dezső, Nádosy Dezső, Tahy Miksa, Szamuely Barna 1—1 frt, Pázár István, Szilágyi János Konrád Gyuláné urnő, Gyuricsó Ferencz, Kubassy Béla, Papp Sándor, Tomaszovszky Lajos, és dr. Zinner Samu 50—50 krt., összesen 29 frt 50 kr. — Ezenkívül jegyeiket megváltották: Schwartz N. (Nyir-Mada) 5 forintra, id. Lipták Dániel és Mandel Ede (Nyirbátor) 3—3 frral, Erdélyi Farkas (Oros), Schwartz Ede, Bogár Lajos, Barzó Mihály, Barna Miklós (Oros) és Jóba Elek 2—2 frral, Fábry Gyula, Bán Lajos, André Gyula, Andrejovits N. Sesztay Pál, Vass Imre (Nyirbátor) és Fodor István (Nyirbátor) 1 forint 50 kr.-jal, Báshy Barnáné urnő 1 frral. A felültevések- és jegy-megváltásokból befolyt összesen 74 frt. Ezenkívül Benczy Gyula úr a kikötött díjjából 10 frral engedett el az egylet könyvtára javára. A megnevezetteknek ez uton is köszönetét nyilvánítja: a **rendesőség.**

— **Jubileumi kitüntetések.** Ő császári és apost. kir. Felsége — mint osztrák császár — 50 éves uralkodásának legmagasabb emlékünnepi alkalmából alapítandó jubileumi emlékéremre igénnyel bírnak mindazok: 1. kik 1859. évtől 1868. évig a közös hadseregbe besoroztattak, s onnan a honvédséghez áthelyeztettek, ha legalább két évet egy-

huzamban ténylegesen szolgáltak; 2. 1868. év után besorozott s már védkötelezettségüknek teljesítése után elbocsátott egyének közül azok, kik a közös hadseregnél két évet, vagy a honvédségnél egy évet ténylegesen tul szolgáltak; 3. a honvédség és csendőrség kötelekéből elbocsátott oly évi önkéntesek, kik egy évi szolgálatukat tényleg teljesítették; 4. védkötelezettségük leteltével elbocsátott póttartalékosok közül azok, kik valamely jogcím folytán helyeztettek a póttartalékba, ha a közös hadseregbe besorozottaknál ezen áthelyezés betöltött két tényleges szolgálati év után, a honvédséghez besorozottaknál pedig teljesített egy tényleges év után történt; 5. Tiszti rangjukról nyugdíjilleték megtartása mellett lemondott, vagy a hadsereg- mint a honvédségbeli volt tisztek, hadapródok. — Figyelmeztetnek mindazok, kik a fentemlített szolgálati kor bármelyikébe tartoznak, hogy ebbeli igény jogosultságukat a városi katonagyóosztálynál katonai igazolványuk —, vagy végelbocsátási okmányuk felmutatása mellett legkésőbb a *folyó hó 26-ig* bejelenteni el ne mulasszák, mert a későbbi bejelentések figyelembe nem vételnek, s az emlékéremre jogoultak a késedelem miatt ettől elesnek.

Apróságok a hétről.

Egy kis helyreigazítással kell kezdenünk. A múlt számunkban e rovát alatt megemlékezvén a Nyiregyházi tervezett villamos vasut dolganak a városi közgyűlésen lefolyt tárgyalásáról, felemlítettük, hogy a kérdéshez hozzá szöolt Belfi Mihály is, aki mindenhez ért.

Belfi ur ezért a megemlékezésért megnehezelt, illetve megnehezelt azért hogy őt Mihálynak kereszteltük el. Holott Andrasnak hívják és főként amiért azt irtuk róla, hogy ő mindenhez ért.

Fel is kereste szerkesztőnket, illetve szerkesztőnket, akiket éppen együtt talált és megkérte őket, hogy a névcsereit igazítanak ki, azt pedig, hogy ő mindenhez ért vannak vissza.

Hát mi készséggel eleget teszünk a B. líri ur igazságérzetéről tanuskodó kérelmének és ezennel helyreigazítjuk, hogy Belfi urat *Andrasnak hívják* és hogy *ő nem ért mindenhez!*

A hétfői országos vásár alkalmából ismét előzölntek a várost a különféle házalók.

Már szombaton házról házra jártak mindenféle portekáikkal. Egyik a másiknak adta a küncset. Megtízelték becses látogatósaikkal a hivatalokat is. Nemelyikkel szinte erőszakkal behatelt csak elhitetni, hogy „Nem kell semmi!”

A többek között a városházán levő egyik hivatalba is belátogatott egy ilyen mozgó nagykereskedő. „Valódi brassói szövetek”-ben utazott.

Egy hivatalos járatban ott tartózkodó ur csupán hecezből megkérdezte tőle az egyik tetszelősebb külsejű szövet árát. Nem is kellett egyéb. A könyökéről majd lement a a politur, úgy agyon dicserő a valódi brassói posztó jó tulajdonságait és főként olcsóságát. „Három méter és tíz centiméter. Egy egész öltönyre való. Csak kilencz forint!”

A kivánsi irti embernek azonban nem lévén szüksége „valódi brassói szövet”-re, nem reflektált az üzletre.

Nem úgy a nagykereskedő. Csakhogy egyszer szóba eredtek vele.

— Hát mit tetszik igrni? Tessék jól megnézni ezt a szövetet! Micsoda fogás. micsoda puhaság, tisztá gypaju, kérem aláson. . . . — A jó ég tudná hiven reprodukálni elszabadult nyelvének dicsériadáit.

A kivánsi ur, hogy szabaduljon tőle, tréfásan vág közbe:

—Hát tudja mit, adok érte magának három forint nyolezvan krajczárt, aztán Isten áldja!

Erre persze azt lehetne várni, hogy a nagykereskedő ur ájuldozni kezdett. Dehogy. Csak egy pillanatig gondolkozott s aztán azt feleli:

— Na hát én meg szaván fogom a tekintetes urat. Tessék, itt a szövet!

Az ekkert csakugyan szaván fogott urnak mit volt mit tennie: fizetett. Hanem aztán hogy a leikiismeretét megnyuglassa, azt kérdezte:

— Ugyan mondja meg igaz lelkére: melyikőnk csapta be a másikat?

A nagykereskedő ur elmosolyodik és ép oly bizalmasan felel:

— Azt csak tessék reám bízni!

Három ur, (nevezük őket *A*-, *B*-, és *C*-nek), együtt oszonázott hétfőn délután a Teszter-féle czukrászdában. Mikor távozóban fizetni akarnak, *A*-nak egy ötlete támad s azt indítványozta, fizesse egy közülük az egész „cech”-et, hogy melyik azt a sors döntse el. *B* és *C*-nek megtetszik az eszme, kérnek egy csomag kártyát, aki legkisebket „emel”, az fizet.

Emlenek. *B*. a makhetest emelte. Annál kisebb nincs: ő fizet. *B*. azonban ekkor tiltakozni kezd: „Nem gilt! Ujra!” *C*. persze nem enged, de *B*. sem. Amire *A* azt indítványozza, hogy miután nincs aki köztük igazságot tegyen: választott bíróság döntson a dologban! *B* és *C* beleegyeznek.

A választott bíróság kedden délután ült össze ugyancsak a Teszter-féle czukrászdában. Elnöke egy albiró tagjai egy törvényszéki aljegyző, és egy fiatal ügyvéd, póttag egy másik fiatal ügyvéd volt.

A választott bíróság az alakszerúségek legszigorúbb betartásával tárgyalta le a nem mindennapi kérdést: ki fizesse a cech-et?

Kihallgattak a feleket, aztán a czukrászda tulajdonosát, meg a felszolgáló kisasszonyt mint tanukat, megsemlítették a kártyákat is, kstatálván a többek között, hogy meg van mind a harminckettő, de olyan vedlett állapotban, aminőben a nemzeti és országos kaszinókban egy pillanatig sem túrnék meg őket.

Aztán a bíróság visszavonult tanácskozásra, mialatt a felek és a tanuk a külső szobában várták az ítéletet talán még nagyobb izgatottsággal, mint Zolák az esküdtek verdiktjét.

Rövid félórai tanácskozás után az elnök kihirdette a bíróság ítéletét, amely akként szöolt, hogy a hétfői „cech” megfizetésére *B*. köteleztetik, mert a felek és a tanuk egyebhangzó vallomásai szerint ő emelte a legkisebb kártyát. Az eljárás költségeiben, vagyis a bíróság tagjainak és a feleknek kedden elfogyasztott oszonájában *B*. és *C*. egyetemlegesen marasztaltatnak, mert azok felmerülésére mindkettőt okot szolgáltattak; *B*. mert nem akart hétfőn fizetni, *C*. pedig mert jobb és biztos tudomása daczára is belement a kérdésnek választott bíróság elé vitélébe. — Minthogy pedig az egész vitára tulajdonképen *A*. intrigája szolgáltatót okot, a bíróság tagjai napi-díjanak fizetésében — amely fejenként 4 darab czukrászüzteményben állapított meg, — ő marasztaltatott el.

A salamoni ítélet jegerős és írásba foglaltatván, nem ugyan a Budapesti Közlöny hasábjain, hanem a Teszter-féle czukrászdában közzé fog tenni.

Nagyon megijesztette a vármegyét, — kevésbé a hivatalosat, — amely elegendő képességet érzelt magában arra, hogy alkalom adtán vasszigorral is megfékezze a társadalmi rend megbontóit, — annál inkább a nemhivatalosat — a szocializmus varátlan és nagyarányu elterjedése.

A nem hivatalos vármegyei pu-ztán és kizárólag egy szedelő és ravasz, de egyébként nagyon „lacsony értelmi képességgel

megszerkesztett újságnak, a „Földmívelő” című szocialista lapnak tudja be a Szabolcsvármegyei parasztság forrongását.

Hát bizony igaz az, hogy a „Földmívelő”-t nagyon sok ügyességgel terjesztette el a minden földi jóval megáldott Várkonyi István vármegyénkben. Igaz az is, hogy ezt a szellemtelen és jellemetlen lapot lázas kíváncsisággal várta és olvasta a köznép mindenütt. Így aztán csak természetes, hogy nagy kelendőse és páratlan nagy hatása lett.

Hanem eltekintve ennek a ténynek minden káros következményeitől, valami haszna is van, vagy legalább is lesz, ami sejtetni enged a következő eset:

Az orosi szocialisták jegyzőjének felesége egy helybeli úri házhoz bejáratos, — tejfelt, tojást és egyéb élelmi cikket szállítván oda naponként.

Tegnapelőtt alázatosan megszólítja a ház úrnőjét s kéri őt, hogy az újságokból egy példányt adjon neki, — ha lehet mindennap.

— Minek magának az újság? — kérdi az úrnő.

— Szeretjük olvasni, kérem alásan.

— És milyen újságot akarna?

— Mindegy a' kérem. Tetszik tudni, hogy a Várkonyi úr újságját nem szabad olvasni, hát jó lesz másféle is.

— De hát mi nem hordatunk szocialista újságot, maga pedig bizonyosan csak ilyet akarna?

— Ó nem! kezét csókolom. Hanem megszoktuk az újságot, aztán szereljük ám tudni, hogy mik esnek meg a nagy világban. Már csak tessék adni egyet, tudom ugy is, hogy nem teszük el.

Az úrnő természetesen szívesen odaadta a kért újságot, s megígérte, hogy minden alkalommal ad egy példányt.

A cuczilista jegyzőné pedig többszörösen ment haza.

Még megérjük, hogy a szocializmus alkalmából köznépünk ráadja magát az újság-olvasásra.

Ami éppen nem volna jelentéktelen kulturális esemény.

Szocialisták a törvényszék előtt.

Az első szocialista bűnpert tegnap és tegnapelőtt tárgyalta a nyiregyházi kir. törvényszék. A leveleki szocialisták ültek legelőször a vádlottak padján.

Hatóság elleni erőszak bűntette, s hatóság elleni igazgatás miatt elrejtett a vád, amelynek előzményei a következők:

A nyir-baktai csendőrség 1897. évi október 23-án azt jelentette a nyir-bátóri járás főszolgabírájának, hogy Levelek községben id. Lengyel János és ifj. Papp János, szocialista eszméket terjesztenek éjjelenként házról-házra járnak s a lakosokkal egy kötelezényt íratnak alá, mely szerint utolsó csepp vérig nem hagyják egymást.

A főszolgabíró a jelentés folytán október 24-én Levelek községben kiszállt, hogy a közigazgatási előnyomozatot megtartsa. Kihallgatta a községi előjáróságot és az egyik terhelként szereplő id. Lengyel Jánost. A midőn ifj. Papp János második terhellet akarta kihallgatni: az bejött ugyan az irodába de pár percz múlva ki ment a község háza udvarán már gyülekező tömeghez és csakhamar mintegy 20—25 egyén tolokodott be az irodába, a kik nagy zajjal kárhoztatták és fenyegették id. Lengyel Jánost a miért a nyomozatról felvett aláírta s követelték a jkv. kiadását. A főszolgabíró felakarta őket világoztatni és lecsendesíteni, de eredménytelenül a tömeg mind közelebb nyomult hozzá és egy pillanatban Badarán (Madaras) István kikapta a főszolgabíró kezéből a jkv-t s azzal társai által követve az irodából kifutott. E miatt, de meg azért is, mert a tömeg

hangulata izgatott volt, egyesek, különösen id. Tóth István, Badarán István, Kovács N. György, Kínál Miklós és Popovics Mihály a tömeget izgatták — a főszolgabíró a nyomozatot nem folytathatta és szék helyére visszatért.

Két nap múlva csendőr segédlettel újra kiment és a nyomozatot akadálytalanul le is folytatta.

E két alkalommal felvett jegyzőkönyvek szerint id. Lengyel János és ifj. Papp János a már előbb említették kívüli avval is terheltek, hogy a népet a törvények és a birtokos osztály ellen a birtokviszonyok erőszakos megváltoztatása czéljából izgatják.

Id. Tóth István, Zajác János, Tóth Mihály, Kovács N. György, Popovics Mihály azzal terheltek, hogy ők izgatták s bujtogatták a népet az erőszakoskodásra, a jegyzőkönyv elvetelére.

Ez alapon a most megnevezettek s a ki nem nyomozott csoportosulók ellen a bűnvádi eljárás elrendeltetett, a vizsgálat eredménnyel le is folytattatt.

A városszerte nagy érdeklődést keltett bűntény tárgyalására a bíróság dr. *Dicsőfi Sándor* elnök, *Dudinszki Gyula* és *Kunfalvy István* szavazó-bírákból alakult meg. A vádat dr. *Perjessy Mihály* kir. alügyész képviselte, míg a 34 vádlott közül négynek védelmére dr. *Járossy Sándor* jelentkezett.

A tárgyalás során kihallgatott vádlottak legnagyobb része azzal védekezett, hogy a kérdéses csoportosulás alkalmával be voltak pálinkázva.

Tagadták különben, hogy a hivatalos funkciót teljesítő főszolgabírókat meg akarták volna támadni.

Beismerik, hogy valamennyien aláírták a szocialista gyűjtő-ívet, de a földek felosztásáról szó sem volt közöttük. Egyéb apróbb sérelmek miatt tartottak jónak a szocialistaságot.

A főkolompus: Madarász István beismeri, hogy a főszolgabíró kezéből kiragadta az irat csomót, hanem az tagadja, hogy ő tépte volna szét.

A végtárgyalás egyébként elég egyhangú volt s nem igen szolgáltatott szenzációs mozzanatokat. A hatóság elleni igazgatás ép úgy, mint az erőszak, részint a vádlottak beismeréséből, részint a kihallgatott tanúk vallomásaiból bizonyítva lett.

Nem lényegtelen az a jelenség, hogy valamennyi vádlotton bizonyos lehangolás volt észlelhető, s sehol sem mutatkozott az a dacz, önbizalom és elszántság, mit pedig szocialisták nagyhangú fellepése után vártunk. Nem lelkesíti őket a szocializmus, s úgy látszik, mintha kevés hitük volna a szocializmus üdvösségében.

A bizonyítási eljárás szerdán délelőtt fejeztett be.

Dr. *Perjessy Mihály* szépen átgodott, logikus és erős indokolású vádbeszédet tartott, melyben nagy hatással bizonyította be, hogy a vádlottak az ellenük emelt vádban bűnösök.

Dr. *Járossy Sándor* védőbeszéde szép tanulmány volt a szocializmusról, s a bűncselekmény társadalmi és politikai előzményeit világította meg.

A kir. törvényszék tegnap délután 6 órakor hirdette ki az ítéletét, melylyel id. *Tóth István*, *Madarász István*, ifj. *Papp János*, *Popovics Mihály*, *Kovács N. György*, *Kocsák Miklós*, *Tóth Mihály*, *Uzdinovsky József*, *Zajác János*, *Zsurkay Mihály*, *Tokár János*, *Bacsó András*, *Balog János*, *Ignác*, *Fodor János*, ifj. *Tóth János* és *Jetták Ferencz* vádlottakat a büntetőtörvény 165. §-ába ütközős s a 168. §. első, illetve második esete szerint minősülő hatóság elleni erőszaknak a 92. §. felháza melletti vétségében mondtatta ki bűnösöknek, s ezért a id. Tóth István, Popovics Mihály és Kocsák Miklóst 8—8 havi börtönre és 3 évi hiva-

talvesztésre, a többieket pedig 3—3 havi börtönre s ugyanolyan tartamu hivatalvesztésre ítélte.

Az ítélet ellen egy a kir. ügyész, valamint az elítéltek is fellebbezést jelentettek be.

CSARNOK.

Rendez-vous.

Ezalatt manapság egy fogalmat értünk, akárcsak a jour, szocializmus vagy Sanaryó Vendel alatt (aki szintén általános fogalomná soványodott le). A társadalmi élet tudósai pedig, akik „szemüvegen át vizsgálják az életet” és boncolják a kritikájukkal, amíg csak boncolni való konce akad, valószínűleg ujjában külön osztálylival tisztelték meg a rendez-vous-t. Sok fajtát fogják megkülönböztetni. Van egyszerű és összetett, állandó és időszaki rendez-vous. — Keletkezésére nézve hirtelen megbeszlét és hosszan tervezett, — eredeti vagy származékos. A származékos rendez-vousok leleplezése fogja sejtelmén szerint végkép lealacsonyítani a hősi férfinemet. A szerint, hogy meddig kell a nőre várni, lehet: örömmel megadott vagy kínos, kimenetelére nézve pedig: eredményes és eredménytelenül (ez lesz a ritka eset). — Kivétel eset: ugyanazon napon a második rendez-vous.

Ugy-e milyen halás téma sociologiai értekezésre; belenyúl a társadalmi érintkezések legsötétebbjébe (a rendez-vousok t. i. rendezésen sőtétben tenyésznek), sőt egyesek lelkeinek a tanulmányozásához is vezet. Nem-e egész lélektan jelent a hangok azon skálája, amelyen ezt szokták mondani: ott leszek! Egyik suttogva ejti, másik halkan vagy szerelmesen és hűvel s így tovább a prestóig minden fokozatban.

Óh bocsánat! Milyen udvariatlanság! Figyelmeztetnem kellett volna a fiatal hölgyeket, hogy ne olvassák e sorokat, mert „nem fiatal hölgyeknek valók.” De hiszen ez csak reklám, ép olyan, mint a Zola könyveinek a pápai átok.

Hogy pedig miért kezdtem analysálni a rendez-vousok fajlát, annak az az oka, hogy nem tudtam kisútni, milyen lehet az az alábbi, amit elmondani szándékozom?

A napokban egy kishirdetés jelent meg egyik előkelő lap legérdekesebb azaz a legutolsó hasábján. Így szól:

Fiatal bankhivatalnok

szívesen mulattatna fess asszonykát. Lipót-városi előnyben részesül.

Leveleket „feltétlenül díszelő” alatt sínében kér.

Tessék akármelyik budapestitől megkérdezni, hogy miért részesül előnyben a Lipót-város.

Ezt az egy hirdetést hárman tettük közzé, gondolván, hogy több „diskret” alak jelentkezhetik. Pirulással valom be, hogy egyike voltam a háromnak. No semmi, már megtörtént.

De nem semmi ám! Engem ilyen rossz útra terít a két barátom? Megbosszulom magam.

Hazamegyek s a következő szép levélkét fogalmazom meg:

Tisztelt Uram!

Előrebocsátom, hogy nem vagyok lipót-városi, de azért „fess asszonyka” vagyok. S az erszélet-városi „fessek” nevében tiltakozom az ellen, hogy a Lipót-várost előnyben részesítse. Miért? Bizonyosan már emlékek kótik a Lipót-városhoz!?

De én biztosítom, hogy az erszélet-városi asszony éppen úgy szereti a férfiakat, mint a lipót-városi, csak az erkölstelenségben nem tudja utólélni. Mert mi a férfiak mellett a — férjeket is szeretjük.

Mi csak mulatni akarunk és néha- néha „kirugni a hámból”, hogy a férj nagyon el ne bizakodjék.

Ha abban segíteni akar, jöjjön el a Gizella-téri Haas-palota elé csütörtökön délután 6 órakor és tűzőn fehér szegfűt a gomblyukába, én a kezemben fogok tartani egyet.

De azután csakugyan „föltétlen diskreció!”

Toldy Ilonka.

(Írja meg e névre postrestante, hogy csütörtökön ott lesz-e?)

Ezt a levélkét egy asszony-ismerősömmel szépen leírtam s elküldtük a kiadóhivatalba honnan másnap a barátaim közül egyik kivette.

— No jött-e levél?

— Nem, nem jött.

Én csodálkoztam, őt pedig nagyon bántotta a lelkiismeret a kis hazugságért.

Végre bevallotta mindkettőnknek, hogy mégis érkezett egy. De ezt okvetlenül magának követeli, mert nagyon szellemes a levél, őh ezt egy remek asszony írhatta. Milyen szellemes, milyen édes!

Majd megletem a barátomat ezért a dicséretért. Az én szemembe még senki sem mondta, hogy szellemes vagyok. Nem, még senki sem mondta.

Hősi nagylelkűséggel lemondtam a részvételi jogról.

De gondom volt rá, hogy a hivatalban a „föltétlen diskreció” követelménye szerint mindenki tudjon a dolgról és elolvastam a levelet szelvény-hosszában, mert hiába, egy kis dicséret itt is, ott is, jól esett.

A postrestante levélért természetesen én mentem el; — olyan élvezet postrestante levelekért járni!

A válasz ez volt: „Persze hogy ott leszek. Kezeit csókolja — Fehér szegfűs.”

* * *

Végre „felderült a dicső nap.”

Esti hat óra előtt fölmentem az asszony ismerősömhöz. Szépen fölöltöztetők a szobaleányát, kalapot, sűrű fátolyt adtak rá, a kezébe nyomtam egy hosszú szál fehér szegfűt, s így fölfegyverkezve indultunk a Gizella-tér felé.

A két barátom közül csak az volt itt, aki a levelet magának követelte, óriási fehér szegfűvel és nagy szivszorongásokkal.

Az asszony és én megálltunk a sarkon, s a palota elé küldtük a szobaleányt.

— Óhó-óhó-óhó, — köhécselt a fiatal ember s megdobbant a szive az izgatottságtól.

Egy-két pillanat . . . és már a leány mellett halad, suttogva a fölébe:

— Kedves nagysád, ne szaladjon úgy! Én vagyok a fehér szegfűs. Köszönöm, hogy eljött . . .

Semmi válasz.

— Talán rossz néven veszi, hogy így megrohanom? De felhatalmazva érzem magamat . . . Bocssáson meg, én kénytelen vagyok megvallani, hogy levele után is már imádom, imádom . . .

— De kérem, hagyjon engem békében, nem vagyok én nagysága, csak szobaleány vagyok!

Zoltán.

Különfélék.

Az első ibolyák. Az ibolyát minden időkben nagyon kedvelte az emberiség poétikusabb része. Ósrégi legenda szerint az ibolya a tavasz istennőjének a lábai nyomában fakadt. Egy keleti rege szerint az ibolya Ádám könnyéből származott. Azokból az örömkönyökből, amelyeket akkor hullatott, amikor az Úr elküldte hozzá Mihály arkangalyt s tudtára adta, hogy megbocsátotta a vétkét.

Egy görög monda szerint az ibolya egy származott, hogy Zeusz meghallgatván Atlasz egy leányának könyörgését, akit a pajkos Apollo szerelmi vágyakkal üldözött, ibolyává változtatta őt. A görögök és a rómaiak a mondáikon kívül azonban még a konyhában is felhasználták az ibolyát, mint fűszert. A májusi bort ugyanis ők ibolyával készítették. A középkor sem vette meg az ibolyát, mint csemegét és gyógyítószer. Erősen megczukroztott ibolyák semmiféle középkori banketen sem hiányozhattak, azt a napot pedig, amikor az első ibolyát megtalálták az erdőn vagy a mezőn, megünnepelelték.

Amerikai tolvajvespda. Egy amerikai mérnök elmes tolvajfogó csapatát talált ki, amely fényesen kiállotta a próbát. Abban a pillanatban ugyanis, amikor a tolvaj a pénzeszekrényhez lép, megnyílik a padló s egy rendkívül erős rugó szerkezet fogja a tolvaj lábait úgy, hogy az nem képes magát kiszabadítani. A tolvajfogót már gyakorlatilag is kipróbálták.

Utazás a dióhéjban. Az afrikai Fokvárosba szerencsésen megérkezett a világ legkisebb viórlás hajója, a Spay. Az apró jármű összes legénysége egy szál emberből áll. Ez pedig Slocum Jozsua ur, kapitány, korinányos. matróz szakács stb. egy személyben. A hajó 12 méter hosszú, 9 tonnás s 1.5 méter mélyen jár a vízben. 1895. április 24-én indult el Bostonból világ körül való útjára s azóta már 34.000 teugeri mérföldet tett meg. Egy ízben óriási vihart állott ki dicsőségesen ez a dióhéj, akkor, amikor egy négyárbocos, nagy kereskedelmi hajót a vihar nem messze tőle elsüllyesztett.

Egy afrikai betegség. Afrikában gyakran föllép olyan betegség, mely általános levertséget és álomságot okoz s mely kizárólag az idegeneket lépi meg. A baj még nem volt határozottan megállapítva; Azt tartották, hogy ez a betegség az elégtelen és rossz táplálkozástól ered, valamint a „Kola” és a „Haschisch” nevű italok élvezetétől. Két coimbrai egyetemi tanár most végre megállapította, hogy ezt a betegséget a fellépő mikrobák idézik elő. Egy ilyen betegségben elhalt egyén véréből kivett bacillusokkal beoltottak több házinyulát s ezek pár nap múlva mind elpusztultak. Az európaiak kapják meg legkönnyebben ezt a betegséget.

Írói lelkiismeretesség. Hogy milyen vállalkozásra képesek egyes írók, hogy az elméjüket foglalkoztató regények és más irodalmi munkák tárgyát a legrealisztikusabban adhassák elő, annak szép példáját adta Hugo Viktor, Zola és egy Dianovics Rochus nevű író. — Hugo Viktor például, mielőtt a Notre-Dame-i toronyór című regényét megírta, néhány héten át naponként hosszabb időt töltött e templom tetején, tornyában és különféle zugaiban.

Mi van a tojás sárgájában? A tojás sárgája a tojás összes súlyának mintegy 30%-át teszi, 100 súlyrészt tojás sárgájában van 51.8 s. r. víz, 15.8 r. vitellin (oldott fehérje, mely 70—80 fokra melegítve, megsalszik), 1.5% nuclein, 0.4 cholesterolin, 7.2 leci hin, 1.2 glicerin-foszforvas (a lecithin bomlási terméke), 0.3 cerebrin, 0.5 színanyag, 1.0 különféle sók és 20.3 súlyrészt olaj, mely utóbbi az egész tojás súlyának 6.09 százalékét teszi. Ezt az olajat kikaphatjuk úgy, hogy a tojás sárgáját keményre főzzük és kiszajtoljuk vagy pedig étherrel kivonjuk s az étheres oldatból az éther meleg víz segítségével lepároljuk.

Összerakható hajók. Stanley, a híres Afrikautazó, több részből álló és összerakható csónakokat vitt magával, hogy azokat a Kongo folyón fölhasználhassa. Akkoriban ez az újítás

nagy feltűnést keltett, ma azonban már egész hajókat gyártanak összerakható alkatrészekből. Így Kolumbia állam legutóbb Angliából meglehetősen nagysága hajókat hozatott, melyeket vasuton ládába pakolva teherárakúként szállítanak. A részek számozva vannak, úgy hogy azokat kevésbébbé hozzáfűrt emberek is könnyen összeilleszthetik. Az egyike ez összerakható hajóknak 100 láb hosszú, 22 láb széles, óránkint 11 mérföld sebességgel halad és 100 tonna terhet képes szállítani.

Gáláns bérkocsis. A párisi előkelő társaság egy jól ismert tagja, X. báróné, az estét egy vele baráti viszonyban élő családnál töltötte, hol az időt kártyázással és ípták agyon. A báróné, kinek nagy szerencséje van a szerelemben, természetesen vesztett a kártyán és a háziur, amikor lekísérte a bérkocsishoz, nevetve mondta, hogy milyen halhatlan pechje van mindig a bárónénak. A kocsi megindult, de a Marsmező közepén egyszerre csak megállt és a bárónénak nagy meglepetésére a kocsi kinyitotta a kocsiajtót és kezében a kocsilámpával a legudvariassabb hangon fölkerete a bárónét, hogy jászson vele is egy partit, hátha akkor több szerencséje lesz. Az arisztokrata hölgy mulatságosnak találta az ötletet, a kocsi beült a kocsiba, szembe a bárónéval és osztott. A fuvardijba játszottak és a báróné ezuttal szerencsés volt és nyert. A kocsi meghajtotta magát, kiszállt a kocsiból és tovább hajtott. A báróné azonban mikor hazért, ki akarta fízetni a fuvardiját, de a kocsi erre nagyon megharagudott és kijelentette, hogy a köztársaságban — ahol mindenki egyenlő — az ilyesmi sértésszámba megyen. A becsületében megsértett kocsi végre úgy nekivadott, hogy a bárónét ijedten surrant be a kapun és lemondott róla, hogy a kártyán elnyert fuvardiját a kocsisnak viszszaadja.

A Röntgen-sugár, mint bajszirtó. Egy angol missnek, ki felöltözve karcsu volt és csinos, nem volt más hibája, mint hogy már a harmincz felé járt és ajkai felett olyan bajusz feketélt, hogy ezért akárhány tejfeles száju ifju megirigyelhette volna. A szép, miszt nagyon keserítete ez az alkalmatlan szőr, mely szerinte egyedül oka volt annak, hogy érett kora darczára még nem tudott a főköltő alá kerülni és miután hasztalan próbálkozott mindenféle az újságban hirdetett csodaszerekkel, végre az univerzális szerhez, a Röntgen-sugarakhoz folyamodott. A bajszos hölgy mindjárt az első napon kétszer ült a Röntgen-lámpa előtt 50—50 percig, a következő napokban pedig 30 percig. A miss türelmetlenül várta, hogy a ronda bajusz eltűnjön és egy őrizetlen pillanatban olyan közel ment a légúres csőhöz, hogy a villamos szikrák átpattantak. Másnap a miss nagy fájdalommal ébredt és egészen földagadt arczal jelent meg az orvosnál. Felső ajka és álla hólyagos volt. — A kiütés nagyon nehezen gyógyult és végre is olyan nyomot hagyott maga után, mely arczát a kaczer kis bajuszkánál sokkal jobban elcsufította.

Francia írók jövedelme. Az összes francia balletisták közt legnagyobb keresletnek Franciaországnak még most is Victor Hugo művei örvendenek, melyek az írónak és örökösökének eddigél hat millió frank jövedelmet hoztak. — A „Notre-Dame de Paris”, „Burg Jarca!” és „Han d’Islande” című regények minden egyes eladott kötetéből Victor Hugo egy frank honoráriumot húzott. Louis Blanc egy félmilliót kapott kiadójától a francia forradalom történetéért és ugyanennyit jövedelmezett Thiers „Histoire du Consulat et de l’Empire” című munkája is. Chateaubriand „csak” egy negyedmilliót kapott emlékirataierért. La Bruyere kiadoja leányának, akinek keresztapja volt, „Characteres” című műve kiadói jogát ajándékozta,

amiből a fiatal hölgy 100,000 frankot vett be. Az idős Dumas „La San Félice” című regényének minden betűjét egy centimmal fizette meg a kiadó, ki a regényt lapjában lenyomatta. Eredetileg soros honoráriumot állapítottak meg, de amikor a kiadó látta, hogy a sorok egyre rövidebbek lesznek, a betűszerinti fizetésben egyezett meg. — Szemben ezekkel az óriási honoráriummokkal, a régi szerzők koldusos díjakat kaptak. — Igy Rousseau korszakalkotó regényével az Emillel, csak 6000 frankot keresett. — Flaubert Gusztáv leghíresebb regényét, a „Madame Bovary”-t, 400 frankért adta el. A kiadó Mchel Levy, persze meggazdagodott rajta és nagyon sokat keresett ugyanezen a czég Renan műveivel is, akinek meglehetősen nagy állandó évi jövedelmet biztosított.

Mennyit nő a köröm? Tudós statisztikusok, akik még az ilyen kérdést is érdemesnek tartják a tanulmányozásra, konstatálták, hogy az ujjak körme hetenkint átlag $\frac{1}{32}$ hüvelyknit nő, vagyis évente mintegy másfél hüvelyt. E növekedés azonban a legnagyobb mértékben összefügg a táplálkozással s a betegség vagy a rossz táplálkozás mellett lényegesen visszamarad. A nyári időjárás is sokkal kedvezőbb, mint a tél hidege; de fokozat állítható föl az egyes ujjakra nézve is. Leggyorsabb a körömnövekedés a középső ujjon, leglassabb a hüvelykujjon (más megfigyelés szerint a kisujjon.) Ez a véleménykülönbség a két tudós között abban is nyilvánul, hogy az egyik szerint a bal kéz, a másik szerint a jobb kéz körmei nőnek gyorsabban. De egyáltalán érdemes-e ilyesmi fölött vitakozni?

Dieu protège la France! Isten óvd meg Franciaországot! Ez az új jelszó lesz a körirata azoknak az öt és husz frankos aranyoknak, melyeket a francia kormány az idén veretni fog. Az eddigi körirat, a „Liberté, Egalité, Fraternité” a kormány állítása szerint nem felelt meg a nagy közönség vallásos érzelmeinek, s a régi köriratot ezért pótolják új jelszóval. Az új köriratot mindenestre nagyon helyesen választották meg, mert úgy látszik, Franciaországnak most jókora szüksége van rá, hogy óvja az Isten.

Chinai történetírás. A chinai császároknak külön udvari történetírók vannak, kik megírják a császári ház történetét, — ezt összegyűjtik és csak akkor adják ki, mikor az illető dinasztia kihalt. — Ilyen módon a chinai udvari történetírók abban a helyzetben vannak, hogy pártatlanul — anélkül, hogy büntetéstől tartaniok kellene — írhat-

nak az egyes uralkodókról és azokról az eseményekről, melyek kormányzásuk alatt történtek. Ez a böles institúció a mennyei birodalomban már 2000 év óta áll fön, mert az első történetíró még a Han-dinasztia nevezte ki, mely Kr. e. 206-tól Kr. e. 25-ig uralkodott. A chinai udvari történetírók kötelesek minden jelentősebb eseményt följegyezni. A kéziratokat, mielőtt más látta volna, vasveretű ládába teszik és ott őrzik és csak akkor bontják föl, amikor egy új dinasztia foglalja el a trónt. Ekkor az okmányokat egy elő történetírónak adják át, ki a legutóbbi dinasztia történetét megírja. A jelenlegi dinasztia történetének okmányai ugyancsak elsárgulhattak már, mert ez a dinasztia 1644. év óta uralkodik.

Ballerina az udvari estélyen. Az ifjú olasz trónörökösne nemrég a Bourbonok régi királyi palotájában bált adott, mely alkalommal feszelen társalgásra gyűltek köréje nemcsak az arisztokrácia hölgyei, hanem a hivatalnokok és városi tanácsosok nejei is. — A trónörökösnek Criscuolo asszony, egy tanácsos nejenek csevegése tetszett a legjobban és ezt a hölgyet tüntette ki leginkább figyelmével. És aztán valami rettenetes dolog történt. Az udvari társaság nagy rémületére kitűnt, hogy signora Criscuolo, aki olyan szellemesen tud csevegni, évekkel ezelőtt ballerina volt és sikkes tánczával az egész férfivilágot elbájolta. — Persze, hogy ez retentő skandalumszamba ment és a bűnöst ki kellett nyomozni. Medindították a vizsgálatot és kiderült, hogy Terzagli tábornok, a főudvarmester adjutánsa hívatta meg az udvari bátra az exballerinát, a „szükségnek tudakozódást” pedig elmulasztotta. A mulasztás következménye lett, hogy a tábornokot a szolgálattól azonnal fölmentették.

Hosszu perek. A Zóla-per alkalmából több pert említenek föl, melyek a regényirő perénél sokkal tovább tartottak. Így az per, mely 1788-ban Warren Hastings, indiai főkormányzó ellen indítottak, csak 1795-ben tehát hét év múlva ért véget. Egy angol örökségi per, mely tíz millióért folyt és 1772-ben kezdődött, csak 1876-ban jutott el az itelethozatal stádiumába. Abban a perben, melyet Navndorf német órás, az állítólagos XVII. Lajos francia trónörökös örökősei Chamhord gróf, mint a Bourbon-ág feje ellen 1874-ben Párisban indított, csak Jules Favre ügyvéd beszéde nyolcz napot vett igénybe.

Placzi árak.

— Márczius 9. —

Buza	12.—	12.20.
Rozs	8.10	8.20.
Árpa	6.80	7.—.
Zab	7.—	7.10.
Tengeri	5.30	5.35.

Árverési hirdetés.

A néhai Mendek József nagykállói utczai egész háza, folyó hó 12-ik napján a városi gyámhatóságnál önkéntes árverés útján eladatni határozottván, — a vevők értesítettek.
(14—1—1)

Az örökösök.

Tancztanítás.

Van szerencsém a n. é. közönséget figyelettel értesíteni, hogy táncztanítási óráimat az ag. év. központi e. emi népiskola dísztermében folyó évi márczius 12-én, szombaton megkezdem.

Tanmódszerem annyira ismeretes, hogy szükségtelen azzal bővebben foglalkozni; a korral töreksem mindig haladni, nem létezik újdonság e téren, melyet azonnal meg ne szereztek. Ez évadban is három új tánczot (Pas de Patineurs, Arcadien és Graziana) fogok leendő tanítványaimnak betanítani, melyek rythmusos zenéjök és kellemes lépésük folytán, épen úgy, mint már általánosan ismert Pas de Quatre, gyorsan el fognak terjedni az egész országban.

Óráimat ismét úgy rendezem be, hogy egyik nap a kezdőknek, másik nap a haladóknak fogok előadást tartani, hogy tanítványaimnak elég idejök legyen iskolai teendőiket is elvégezni, sőt azoknak, kiknek idejök egyébként nem engedi, szerda, szombat és vasárnap délután adok órákat.

Beiratások eszközölhetők délelőtt 8 órától 10-ig, délután 2 órától 4-ig lakásomon városház-utca 4-ik szám, folyó hó 12-étől pedig a tánczórakön is.

Magamat és iskolámat a nagyérdemű közönség becses pártfogásába ajánlva, vagyok

Nyiregyháza, 1898. márczius hó.

mély tisztelettel

ALFÖLDY KÁROLY,

okl. táncztanító.

(15—2—1)

A MAUTHNER-féle hirneves

KONYHAKERTI és VIRAGMAGVAK

zárt és hatóságilag védett csomagokban, a törvényesen bejegyzett

medve-védjeggyel

valamennyi nagyobb **fűszer- és vaskereskedésekben** kaphatók.

A Budapesten Andrassy-út 23 szám alatt létező **Mauthner Ödön** czég csakis **olyan csomagoknál** vállal teljes jótállást egészen **friss és valódi** magvakért, amely csomagok **ragasztva, a medve-ábrával és Mauthner névvel** vannak jelölve, úgy amint a mellékelt rajz is mutat.

(58—8—6)

